

איש לרעהו

לקט אפרות
חז"ל, רעיונות,
עובדות והנהגות
פגדולי ישראל,
על מדות טובות
שכביאות לאהבת
הזולת, הנלפדות
מפרשת השבוע

ליקוט ועריכה: יצחק בן אהרן
כל הזכויות שמורות למכון אהבת אמת
אסור להעתיק, לצלם ולהדפיס
בלי רשות בכתב

מכון אהבת אמת - המרכז להעמקת ערכי אהבת הזולת ע"ש ר' צבי יהודה דומוביץ ז"ל
רח' אבן עזרא 2 ירושלים 92424 טל: 02-5671812 פקס: 077-7671812

שבת קודש טז אדר תשע"ב: הדלקת נרות - ירושלים 5:07 תל-אביב 5:22 חיפה 5:13 מוצאי שבת - ירושלים 6:20 תל-אביב 6:22 חיפה 6:21 ר"ת 6:00

פרשת כי-תשא

מעביר על מדותיו

להדבק במדותיו של הקב"ה ולהיות "ארץ אפים" ומוחל על עלבוננו!

נלמד מפסוקי סדר י"ג מדות רחמים (פרק לד-ז)

ואמרו חז"ל (ראש השנה יז): כל זמן שישראל חוטאין יעשו לפני כסדר הזה ואני מוחל להם וכו'. ובספר ראשית חכמה (שעה העונה פ"א) כתב: שמעתי בשם הגאונים על מה שאמרו חז"ל יעשו לפני כסדר הזה, הכוונה שיעשו סדר המדות שלימד הקב"ה למשה שהוא א-ל רחום וחנון. דהיינו מה הוא רחום אף אתה תהיה רחום וכך לכל הי"ג מדות. ואז אם יקיים את המדות הללו בפועל, הקב"ה ימחול לו על עוונותיו.

שנינו במשנה (ב"מ ע"ה): "השוכר את האומנין והטעו זה את זה, אין להם זה על זה אלא תרעומות (וכיוצא בזה בדף ע ובדף נב). ולכאורה הדברים טעונים ביאור: מה פשר לשון זה של חז"ל להדגיש את ענין התרעומות שיש להם, היה עליהם לומר רק את זאת שאין להם זה על זה תביעת ממון, שעל זה הנידון?!

וידוע ביאורו של הגה"צ רבי ישראל סלנטר זצ"ל (באור ישראל - נתיבות אור) דהנה ענין התרעומת הוא ההקפדה והטינא שיש בלב. וכידוע, כל עבירות שבין אדם לחברו צריך לפייס ולרצות את חברו, וכל זמן שלא פייסו אינו חייב למחול על פי דין ורשאי להיות לו תרעומת וקפיידא על מי שציערו ורק אם חברו מפייסו לא יהא אכזרי שלא למחול.

זהו שאומרים חז"ל, כשם שאם עפ"י דין חייב לו חברו ממון יש לו זכות לתבוע את הממון שחייב לו, כך יש לאדם שציערוהו זכות להיות בתרעומת וקפיידא על זה שציערו, וכשם שאם החזיר את החוב או שחברו מחל לו על החוב, שוב אין לו זכות לתבוע. כך גם בהקפדה שבלב, אם חברו פייסו וביקש את מחילתו ומחל לו, שוב אין לו זכות להיות עליו בתרעומת.

ולכאורה לא מובן כלל ההשוואה בין זכות התרעומת לזכות תביעת ממון, שהרי בממון יש לו מה לתבוע כדי שלא ישאר בהפסד, אך בהקפדת הלב, איזו תועלת ישנה למקפיד בזכות הזו של התרעומת, מה זה יעזור לו הרי את הנעשה אין להשיב? ואדרבה, הזכות היא מה שאין לו תרעומת ומעביר על מדותיו כדברי חז"ל "כל המעביר על מדותיו [ומוחל] מעבירין לו על כל פשעיו!!"

אלא נראה להוסיף בביאור הענין, שבאים חז"ל ללמדנו שיש לו זכות לתרעומת לא לענין זה שרשאי לא למחול עד שיראה את חברו משפיל עצמו לפניו לבקש מחילתו שכן בזה באמת אין לו כל רווח ואין חז"ל ממליצים לאדם להשאר במדתו הרעה הזו של הקפדה, עד שפייסו חברו. אלא חז"ל מלמדים שבמקרה הזה, יש לאדם סיבה מוצדקת להקפיד, וממילא רק בזה יש לו את הזכות הגדולה להעביר על מדותיו ולמחול מיד לחברו, ולהרויח את השכר הגדול המובטח לאלו המעבירים על המדות. לא כן במקרה שאין כל סיבה להקפיד, ומקפיד שלא בצדק, שאז אין לו שכר של המעביר על מדותיו. וכן אם המתין לבקשת מחילת חברו ורק אז מחל, שגם אז אין לו כבר את השכר הגדול שיש למי שהעביר על מדותיו מיד.

מעתה מובן הדגשת חז"ל בזכות התרעומת, שכן יש בזכות זו תועלת גדולה משני פנים: (א) לאדם שקשה לו להעביר על מדותיו ולמחול, יש לו זכות להמתין לפיוס חברו שע"כ יקל לו להסיר מלבו את הקפיידא שזוהי זכות כשלעצמה. (ב) כאשר ימחל מיד ולא ימתין לפיוס חברו ירויח בזה שכר גדול המובטח למעביר על מדותיו.

זכותה של הבלגה

קהל רב מילא את היכל בית הכנסת הגדול בפתח תקוה. האזין ברתק ובריכוז. לדרשתו של הגאון רבי יעקב ניימן זצ"ל ראש ישיבת אור ישראל, שהוסיף בסיום דבריו מלים ספורות לכבודה של תורה ולחשיבות החזקת התורה וביקש, בענוותנותו, את הושטת ידו של הציבור לביסוסה של הישיבה.

לפתע ניתר ממקומו אחד הנוכחים והחל לגנות את בני הישיבה במבחר לשונות הרפש של הרחוב. הציבור נעץ במחרף עניים תמהות, אך איש לא העז להגיב. הכל המתינו לתגובתו של רבי יעקב.

אבל תגובתו בוששה לבוא. הוא שתק והבליג. פני האיש האדימו מכעס, הוא ציפה לקרב... אך רבי יעקב שותק ומחריש.

רבי יעקב ירד מן הבימה והקהל שב לביתו, כשבליבם פנימה משקע עמוק על התקרית. אך יותר מכל, הותירה את רישומה שתיקתו המופלאה של רבי יעקב... שיעור מוסר מאלף שקבע את רישומו גם בלבו של אותו מחרף.

לאחר מספר ימים, הגיע אותו איש לביתו של רבי יעקב לבקש מחילה ולהביע חרטה: "בעקבות שתיקתו של הרב, נוכחתי בטעותי" - הטעים התנצלותו, והוסיף בשורה שהעידה על כנות חרטתו: "דאגתי לתורם שהתחייב לנדב סכום כסף הגון לבנין הישיבה..." הוא אף סייע לבניית בנין הישיבה בפועל והפך לידידו האישי של רבי יעקב ולידיד הישיבה.

דרכי מוסר

הכנסת כלה ושמחת חתן

לגמול חסד עם חתן וכלה, לסייע להם בממון ולשמחם ביום חופתם! נלמד מהפסוק: "ויתן אל משה ככלתו" (פרק לא-יח)

במקום מכתב המלצה...

סיפר הרה"ג ר' חנן כהן שליט"א: יהודי טוב-לב גידל יתומה מאב ואם בתוך ביתו. כאשר בגרה ובאה בקשר של שידוכין, התחייב הלה עבורה, סכום של עשרים אלף דולר להוצאת הנישואין והדירה.

יהודי זה ביקשני לבוא עמו אל ביתו של הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך, כדי לקבל הימנו מכתב המלצה. שמע רבי שלמה זלמן את הענין, ועודדו נרגשות על המעשה הנפלא של גידול היתומה והחזקתה.

לאחר מכן פנה אליו ושאלו: "נו, ומה תבקש?" השיב הלה: "אבקש מכתב המלצה". אמר לו רבי שלמה זלמן בתנועת ביטול: "וכי אם תהיה לך המלצה, האם יתנו לך כסף? מדוע שיתנו לך? כלום הקבלן יתן לך הנחה בגלל המכתב שלי? עד שאתה מבקש הימני המלצה, בקש כסף!"

הלה קבל את דברי רש"ז וביקשו נדבה להכנסת הכלה היתומה לחופה. שאלו רבי שלמה זלמן לסכום שהתחייב עמו, ואחר כך הורה לו: "תבוא אלי בעוד שלושה ימים".

כעבור שלושה ימים, נקש הלה על דלתו של רבי שלמה זלמן. הוא קיבלו בחמימות וסר לחדר הסמוך. כעבור רגעים ספורים שב אליו עם סכום של לא פחות מעשרים אלף דולר!

חנו ממתקים - קח

וכתב רש"י: "ככלתו, כתיב חסר, שנמסרה לו תורה במתנה ככלה לחתן"... ומבוא בצוואת רבי אליעזר הגדול: "בני, הוי זהיר בהכנסת כלה לחופה ולשמח חתן, שכל המשמחו כאילו קיבל תורה מהר סיני שנאמר "ויתן אל משה ככלתו" - כלתו כתיב, ודאי יום שנתנה תורה, כיום שנכנסה כלה לחופה". ב' עניני חסד, הנעשים עם החתן והכלה כלולים כאן: א) חסד בגופו, ע"י שמשמח את החתן והכלה. ב) חסד בממונו, ע"י שמספק להם את הוצאות החתונה ושאר צרכיהם ההכרחיים.

כתב החפץ חיים (בספרו אהבת חסד ח"ג פרק ו): מלבד מצות שמחת חתן וכלה שהוא חסד שבגופו, יש לעשות עמם צדקה וחסד בממונו. "וכגון שחסר להם הוצאות החתונה, וכדומה שאר ענינים הכרחיים, והוא נותן לזה, או שמלוה לזה. ואם אין בכוחו ליתן בעצמו, יראה לקבץ מאחרים לסייע בזה. וכמה גדול שכרו עבור זה. ואיתא גם כן בחכמת אדם (כלל קמה) שלהשיא בתולות עניות וכל שכן יתומות, עדיף יותר מליתן לעניים.

ומוסיף החפץ חיים: "ונהגו בכמה עיירות לעשות חברה לענין זה, ונקראת "הכנסת כלה", דהיינו להיות סיוע להשיא יתומה, או אפילו יש לה אב ואם, והם עניים. והנה מלבד הענין הגדול שיש בזה שמכניסין בנות ישראל לחופה, ומשגיחין עליהם שלא יצאו לתקלה, עוד עושים בזה חסד גדול עם אביהן ואמן, שהם בוכים ומצטערים יום וליל בהגיע בנותן לפרק הנישואין, ואין לאל ידם להושיען".

לדעת המהרש"א, על ענין זה שואלים את האדם בשעה שמכניסין אותו לדין בבית דין של מעלה. כמו שאמרו חז"ל בגמרא (שבת לא): אמר רבא, בשעה שמכניסין אדם לדין אומרים לו: נשאת ונתת באמונה, קבעת עתים לתורה, עסקת בפריה ורביה...

והעיר המהרש"א: חז"ל לא אמרו "קיימת" פריה ורביה אלא "עסקת" ללמדינו, שהאדם נשאל האם התעסק בחסד של השאת יתום ואלמנה.

צדקה תציל ממות

טוב וראוי לכל אדם להרגיל עצמו בנתינת צדקה [המגינה מפני הסכנה] ! נלמד מהפסוק: "ונתנו איש כופר נפשו... ולא יהיה בהם נגף בפקוד אותם" (פרק ל"ב)

וכתב רש"י: "שהמנין שולט בו עין הרע". ומבאר השפתי חכמים: לא שהוא מצווה למנותם במחצית השקלים, כדי שיעשו האדנים, אלא תחבולה שלא ישלש בהם עין הרע... "ולא יהיה בהם נגף" - הבא לעולם. ועל דרך "וצדקה תציל ממות" עכ"ד. וכן פירש רבי יצחק אברבנאל זצ"ל הטעם שציוותה התורה לתת שקלים - "ולא יהיה בהם נגף" שהשקלים נועזו להיות כופר נפשם לצדקה ולהצילם ממות וממגיפה.

אמרו חז"ל (בתנא דבי אליהו זוטא פ"א): גדולה צדקה שמצלת את האדם מדרך מיתה. גדולה צדקה שמארכת ימיו ושנותיו של אדם. ומנין שהצדקה מארכת ימיו ושנותיו של אדם שנאמר: "כי הוא חייד ואורך ימיו". ואומר: "עץ חיים היא למחזיקים בה". והרי ק"ו הוא: ומה המצוה הקלה שבקלות שבתורה [שילוח הקן] מהו אומר בה: "למען יטב לך והארכת ימים", קל וחומר לצדקה, שהיא מצוה חמורה שבתורה, על אחת כמה וכמה.

ומביא רבי אליהו הכהן זצ"ל מאיזמיר (בספרו מעיל צדקה): כל הנותן צדקה, אפילו ניתן רשות למלאך הפורענות ליפרע ממנו, אין מלאך הממונה על הצדקות מניחו לפגוע בו, אלא רץ בין מלאכי השלום, עומד לפני הקב"ה ומלמד עליו סניגוריה.

יש שהקשו: היאך קיימו בני ישראל מצות צדקה במדבר הרי לא היה חסר להם מאומה ולא הוזקו לצדקה! תרוצים שונים נאמרו על שאלה זו. ואכה"מ.

והגאון רבי שמשון פינקוס תירץ שהיה זה במכוון מה שלא היתה אפשרות במדבר לקיים מצות צדקה. שהרי נאמר "צדקה תציל ממות" (משלי יא-ד). והביאור בזה שכח הצדקה הוא להציל ממות ואף כאשר עפ"י דיני שמים צריך אדם למות, עכ"פ יש בכח הצדקה להצילו ממות.

והנה במדבר נגזרה גזירת מיתה על כלל ישראל, ואם היה בידם לקיים מצות צדקה אזי בהכרח היו ניצולים ע"י כח הצדקה שהרי חוק הוא שצדקה מצילה ממות, נמצא שכדי שתוכל הגזירה להתקיים היה מוכרח שיהיו במצב שלא תהיה להם אפשרות לקיים מצוה זו.

ומוסיף הגר"ש שהנה רואים את תוקפו של כח הצדקה בחוש, שהרי ידוע שמצב יהדות אמריקה לפני כששים שנה היה בשפל המדרגה, ומכל מקום דווקא שם לא הגיע החורבן הגדול של המלחמה, והעידו גדולי ישראל שניצלו בזכות הצדקות, שבה היו יהודי אמריקה מצויינים מעולם.

צדקה קורעת גזר דינו של אדם

כאשר הגיע לאזניו של הגה"צ רבי הירש פאלי זצ"ל שמועה לא טובה על פלוני שנפל למשכב, או ששמע על מקשה לילד, או איזה מאורע אחר המזיק התעוררות רחמי שמים, הרי תיכף בשומעו, היה מפריש מעות לצדקה, כשהוא מקיים בנפשו מאמרו של ר' יצחק במסכת ראש השנה (טז): "ד' דברים מקרעין גזר דינו של אדם, אלו הן צדקה..."

באותה שעה היה ניכר עליו בעליל שהוא "חיי" את דברי חז"ל, וכי הוא מאמין בתוקף דבריהם הקדושים, מה רב כוחה של צדקה להעביר את רוע הגזירה, עד שאחר שהפריש מעות לצדקה, ראו עליו כאילו אבן כבידה נגולה מעל לבו... ר' הירש

לכבוד תלמידי חכמים - לעמוד לכבודם ולהתבטל בפניהם! נלמד מהפסוק: "והיה כצאת משה אל האהל יקומו כל העם" (פרק לג-ח)

ודרשו חז"ל (בתנחומא): מכאן שצריך אדם לעמוד לפני הזקן ומלפני חכם ואב בית דין ומלך, ויהא עומד עד שיכוסה מעיניו. ואמרו חז"ל (במד"ר טו-יג): אמר רבי אבא הכהן בר פפא: כשהייתי רואה סיעה של בני אדם, הייתי הולך בדרך אחרת שלא להטריח עליהם, שלא יהיו רואים ועומדים מלפני, וכשאמרת זאת לפני רבי יוסי בן רב זבידא, אמר לי: צריך אתה לעבור לפניהם והיו רואים אותך ועומדים לפניך ואתה מביאם לידי יראת שמים וכו'.

יש לכבד את תלמידי הישיבות ההוגים בתורה בטרם נצטרך רק להם!

ישנה אמרה חכמה ועצה טובה שנותנים לנו חז"ל בגמרא ירושלמי (תענית פ"ג ה"י): "אמר ר' לעזר, אוקיר אסייד עד דלא תצטרך ליה!" [=כבד את הרופא טרם תצטרך לו, כדי שבעת הצורך יבוא לעזרתך]. זהו דרך משל.

והנמשל הוא: יש לכבד את השי"ת [בקיום מצוותיו] רופא כל בשר בטרם תבוא הצרה! אחת הדרכים שמכבדים בהם את הקב"ה הוא בכך שאנו מכבדים את חכמי התורה ולומדיה כדרשת חז"ל: "את ה' אלוך תירא לרבות תלמידי חכמים".

אך מלבד זאת: יש לכבד את התלמידי חכמים לומדי התורה, ואת תלמידי הישיבות שהוגים בתורה יומם ולילה, בטרם נצטרך להם! כדי שבעת הצורך, בעת מלחמה רח"ל. ובכל עת צרה וצוקה ל"ע, הם המה היחידים שיהיה בכוחם להגן על העם והארץ שלא כדרך הטבע אלא רק בכח תורתם ותפלתם! כך נוכחנו לראות בעבר וכך יהיה בעתיד. והמון העם [והצבא] שלא יהיה בידם לעשות מאומה, יכירו וידעו זאת, ורק אליהם יהיו נשואות עיניהם.

ההיסטוריה הארוכה רוויית התלאות והניסים של עם ישראל לאורך כל הדורות מעידה על כך. החל מאברהם אבינו ע"ה, ועד למלחמה האחרונה על יושבי הארץ [מלחמת המפרץ שטילי הסקאדים התעופפו על איזור תל אביב רבתי, ובכל סביבות עיר התורה, ולא נגעו בתוכה. וכל המון העם והצבא עמדו משתאים לנוכח הניסים מבלי שמצידם נקפו אצבע].

המציאות ההיסטורית הזו מפורשת כבר בתורה שבכתב ובתורה שבעל פה. "אם בחקותי תלכו..." [שתהיו עמלים בתורה (רש"י)], "וישבתם לבטח בארצכם". ובמד"ר (לה"ו): הסייף [=החרב] והספר [=התורה] ניתנו מכורכין מן השמים. אמר להם הקב"ה [לישראל]: אם שמרתם מה שכתוב בספר זה, הרי אתם ניצולים מן הסייף, ואם לאו - סוף שהוא הורג אתכם. [על החרב הזו התכוון חזקיהו המלך כשהכריז בעת שצר סנחריב על ירושלים: כל מי שלא יעסוק בתורה ידקר בחרב].

וכן במד"ר (קדושים): אמר הקב"ה לישראל: אם שמרתם מצוותי, אני מפיל שונאיכם לפניכם. וכן: "בני עסקו בתורה ואין אתם מתייראין משום אומה!"

רק בכח התורה מובטח הניצחון במלחמה על העמלקים

את היסוד הזה כבר אמר הקב"ה לאברהם אבינו: "אתה עסקת בתורתך, חייך שאני מגן לך. כשם שהמגן אוזר את החרב אפילו זורקים בו חיצים ואבנים, המגן מקבלם, כך אני מגן לך. ולא לך בלבד אלא אף לבניך, אם יהיו עוסקים בתורתך כשם שעסקת אתה, כך אני נעשה להם כמגן. שנאמר "אמרת ה' צרופה מגן הוא לכל החוסים בו". (מדרש תנחומא - לך לך).

הגאון רבי ראובן כץ זצ"ל (רבה של פ"ת) כתב בהקדמת ספרו (דגל ראובן ח"ג): "בזמן מלחמה, יותר מכל זמן אחר, נשקפת סכנה לקיום האומה מהתרשלות וממיעוט היקף תלמוד תורה. הגברת כח התורה והאדרת מעמד הלומדים, אלא הם אבני השתייה, דוקא בימי מצור ומצוק צרה וצוקה".

"בימים אלו, יותר מכל זמן אחר, חובת-זכות היא להחלץ במלוא האונים והעצמה, לתמוך ולחזק את היכלי הישיבות, לקיים ולבסס את בני האולפנה, לייצב ולייסד את תלמודי התורה, שבהם נלמדת התורה שבעל פה, ככתוב "והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל". כי רק בכח התורה וסמכותה מתחזקת ומתייצבת ההגנה וההצלה נגד הקמים עלינו, ורק במלחמה שערה של התורה, מתחזקת ומתבצרת תקות הניצחון להכנעתם של העמלקים!" עכ"ד.

ומכאן יוצאת קריאה גלויה לאנשי השלטון והתקשורת בארץ: אינכם יכולים מצד אחד לנופף עם התנ"ך לעיני כל האומות כדי להוכיח על זכותינו בארץ ישראל, ומצד שני להתעלם ואף לקרוע מהתנ"ך קטעים שלימים המלמדים שרק בכח לימוד התורה אנו ניצולים! אינכם יכולים בסתר ליבכם לסמוך ולבטוח בעת צרה ומצוקה אמיתית [כשהמלחמה תהיה ע"י לחיצת כפתורים רח"ל... ולא ע"י החיילים] על הניסים שיהיו מכח התפילות ולימוד התורה של בני הישיבות, ובה בעת להשפיל אותם ולחנוק ולהצר את צעדיהם!

בזכות לומדי הישיבות...

אל ביתו של הגאון מטשעבין - רבי **דב בעריש וידנפלד** זצ"ל, נכנסו כמה מראשי הצבא במדינה וביקשו לשוחח עמו על המצב הביטחוני. לאחר שהסבירו לו את המצב הביטחוני הקשה ואת הסכנה המרחפת על המדינה ואת הצורך בהגברת הכח הצבאי, העזו לנסות לשדלו שיסכים שבני הישיבות יתגייסו לצבא.

ענה להם הרב מטשעבין ואמר להם כדברים הבאים: "ברצוני לספר לכם מעשה שהיה: עגלה טעונה משאות כבדים, החלה מטפסת במעלה הר גבוה, הנסיעה במעלה ההר היתה קשה, והעגלה התנהלה בכבידות, עד אשר עצרו הסוסים באמצע הדרך, וכוחם לא עמד להם להמשיך בעליה.

העגלון ירד, והחל פורק משאות חבילות כדי להקל על הסוסים, אך ללא הועיל. העגלון כבר סיים להוריד את כל המטען מעל העגלה, ועדיין היא נותרה תקועה במקומה. ברוב יאושו החליט העגלון לפרק את הגלגלים, מתוך הנחה כי הם מכבידים על משקל העגלה, כיון שהם עשויים מברזל והם כבדים מאוד. סבור היה העגלון, כי לאחר שיסיר את גלגלי העגלה, היא תסע... "אף אתם" - הפטיר הרב מטשעבין - "מבקשים להסיר את גלגלי העגלה..."

"הרי בזכות בחורי הישיבות העולם קיים, ובזכותם הקב"ה מנהיג את עגלתו בעין פקוחה. "עומדות היו רגלינו בשערי ירושלים". בזכות מה היו עומדות רגלינו במלחמה? בזכות שערי ירושלים שהיו עוסקים בתורה..."

רבתינו

"עליכם העולם עומד"...

סיפר הגרמ"מ **שולזינגר** זצ"ל: "פעם אחת בגמר השיעור שמסר הגאון רבי **יחזקאל אברמסקי** זצ"ל בישיבת סלבודקה, פנה אל הבחורים ואמר להם:

"דעו לכם, שאתם לומדי התורה בלי שום עיסוקים אחרים, הנכם מזכי הרבים היותר גדולים בכלל ישראל, עליכם העולם עומד, אתם נותנים את הבטחון לכלל ישראל, והנכם בדרגה הכי גבוהה בעם ישראל".

פנינו רבינו יחזקאל

בין איש לרעהו

ומי כעמך ישראל

סיפורים בני זמננו

צדקה תציל ממוות - כפשוטו

ושתיים" - כפי שנהוג לומר - ננעץ אחד המוטות בפגוש האחורי של הסוסיתא והרכב נגרר אחר הרכבת לאורך 800 מטר! כפי שסיפרתי הגג התקלף ואני נפלתי החוצה. במשך כמה שנים הוסיף גג הפיברגלס לנוח בצד - עדות אילמת לאסון שארע.

הזיכרון האחרון שלי מהתאונה הוא מאותו רגע בו עפתי מהרכב. נפלתי על השיחים והתעוררתי בבית החולים. סיפרו לי אחר כך שנפגעתי בראש ובחזה. נשברו לי תשע צלעות, שניים מהם ננעצו למעיים ולכליה - אותה כרתו לי בהמשך האשפוז. לא הייתי עם רגל בקבר, אלא עם רגל וחצי.

למרות זאת לא הוענק לי תחילה מלוא הטיפול, מכיוון שהפגיעות שלי היו פנימיות ולא קלטו שמצבי קשה. רק בליל שבת קודש, בשעה שמונה לערך, הבינו שהמצב קריטי והזעיקו אלי את פרופ' אבולעפיה הנודע. למחרת, בשבת קודש בשעה 3:14 רצו לקבוע את מותי. בסוף הצלילו "להחזיר אותי לחיים" באמצעות שוקים חשמליים, והעבירו אותי באמצעות טיסה לבית חולים הדסה.

עד היום אצבעות היד השמאלי שלי לא מתפקדות כל כך טוב. בגלל שבעקבות שבר ביד, לחצה העצם על הווריד וחסמה את הדם לכף היד. היא הפכה לכחולה וכבר חשבו לכרות לי אותה. לפתע הגיע פרופ' גדול שהצליח לשחרר את הווריד ולחדש את זרימת הדם ביד. בסך הכול לקח לי שנה וחצי לחזור לעצמי.

* * *

מה מסתתר מאחורי הנס?

ובכן, יוצאי תוניס נוהגים לטעום ממאכלי השבת לא בדרך אגב אלא במסגרת מנהג שמכונה "עונג שבת". ביום שישי טועמים בני המשפחה כולם מעט ממאכלי השבת, על מנת לוודא שלא חסר בהם כלום. ר' יוסף חדד שמע שמקור העניין נעוץ בעיקר ברצון למנוע מצב בו תתבזה בעלת הבית בשבת, ממאכל שיצא לא מוצלח. לפיכך מוודאים את טיב המאכלים כבר ביום שישי.

אבל אמו שלו לא הסתפקה במנהג כשלעצמו, אלא הקפידה שגם עניים שאין להם יקבלו מאותם מטעמים! מיד לאחר התאונה תלתה אמו הצדקנית ע"ה את נס הצלתו בכך שבאותו זמן ממש, מידי יום שישי, נהגה להטעים ממאכלי השבת עניים!

- והרי "צדקה תציל ממות"!

את הסיפור הבא שמע כותב השורות מבעל המעשה עצמו, ר' יוסף חדד שחי עמנו לאורך ימים ושנים.

לפני שלושים וחמש שנה הייתי מנהל מחלקת התברואה של עיריית בית שמש. הסיפור התרחש ביום שישי, כ' טבת תשל"ח, ערב שבת פרשת שמות (30/12/1977 למניינם). אחד הנהגים של מחלקת התברואה נסע עם משאית האשפה למוסך שהיה ממוקם ב"דיר רפאת", ואני הייתי צריך לאסוף אותו משם הביתה בעזרת רכב העירייה.

העירייה החזיקה ברשותה רכב תוצרת הארץ מסוג "סוסיתא" - וזה בפני עצמו היה נס, מכיוון שהמרכב של סוסיתא יוצר כידוע מפיברגלס חלש. וכאשר התרחשה תאונת הרכבת - עליה כבר אספר - הגג פשוט התקלף, אני עפתי החוצה לכיוון השיחים ולא המשכתי להיגרר על ידי הרכבת!

* * *

הנס התרחש בגבול הרי יהודה, בסמוך ל"הר טוב" העתיקה. על הכביש המקומי מספר 3835 המוביל ל"דיר רפאת":

בכביש הזה חולף תוואי הרכבת לכיוון תל-אביב. פסי הרכבת ממוקמים בגיא ביחס לגובה פני הכביש, ואי אפשר להבחין ברכבת מבעד לכביש. מלבד זאת היו אז במקום מטעים של אבוקדו שהסתירו.

בתקופה ההיא לא עמד שם המחסום שקיים כיום, וגם לא היה רמזור מהבהב. היו מספר תמרורי אזהרה לפני הפסים וזהו. כיום הכביש הינו דו סטרי, גם אז הוא היה כזה - אך צר ובעל מסלול אחד בלבד. באותו יום ירד גשם שוטף, ממש מבול.

בתחילת הכביש עמדו שלושה אנשים שחיכו לטרמפ, עצרתי והם עלו לרכב. הם הספיקו לנסוע איתי כמה עשרות, או מאות מטרים, לפני שהתאונה התרחשה.

בצד המסילה היה אז - ויש גם היום - שלט הנושא את האות 'צ'. תמרור זה מורה לקטר שעליו לצפור לפני הגעתו לצומת, אך באותו יום הקטר לא צפר ולא הזהיר אותי! הכרתי את זמני הרכבת וידעתי שבאותו זמן לא אמורה לעבור במקום רכבת. אז איך הרכבת הגיעה בכל זאת? פשוט ביותר: היא כבר עשתה תאונה באותו יום בבית צפאפה... לכן היא התעכבה והגיעה בדיוק כאשר עברתי שם. הקטר לא צפר... והאסון התרחש.

בקדמת הרכבת היו קבועים שני מוטות. בדקה "התשעים